

Ramsåe kraftverk

NVE- Konesjonsavdelingen
Seksjon for småkraftverk og vassdragsinngrep
Postboks 5091 Majorstua
N-0301 Oslo

Dato 15.8.2013

Att: Sigrun Birkeland Rawcliffe

Referanse: NVE saksnummer 201200550 Ramsåe kraftverk, Tinn kommune

Tilleggsutredning fra tiltakshaver etter mottatt svar på innkomne høringsuttalelser i forbindelse med Ramsåe Kraftverk sin konsesjonssøknad til NVE.

Innehold:

- 1. Generell kommentar til høringsuttalelsene**
- 2. Endringer av søknad**
- 3. Kommentar til Tinn kommunes uttalelse**
- 4. Kommentar til uttalelse fra Aust-Telemark vassområde**
- 5. Kommentar til uttalelse fra Fylkesmannen i Telemark**
- 6. Kommentar til uttalelse fra Telemark fylkeskommune**
- 7. Kommentar til uttalelse fra Forum for Natur og friluftsliv - Telemark**
- 8. Kommentar til uttalelse fra Andraes Spak**

1. Generelt om høringsuttalelsene:

Myndighetene har gjort flere grep for å få bygd ut fornybar energi, blant annet vannkraft. Noen av høringsuttalelsene er generelt negative til vannkraftutbygging. Tiltakshaver kan ikke se at dette skal vektlegges i behandlingen. Utover dette har det ikke kommet uttalelser som er negative til utbygging av Ramsåe.

Minstevannføring er omtalt i flere uttalelser, i forhold til vannforskriften. Minstevannføring er ellers ikke nevnt. Unntatt i Tinn kommunes uttalelse under «vurderinger», omtaler de den negative virkningen for produksjonen ved høy minstevannføring.

Innsyn til berørt strekning er liten. Veien som går forbi ved kraftstasjon er i hovedsak brukt til gjennomfart for å komme til eller fra fjellet. Grunneiere/tiltakshavere kjenner ikke til aktiv bruk av tiltaksområdet. Tiltaket er lite tilgjengelig for allmenheten i 7 måneder av året, når veien inn ikke er åpen for biltrafikk. Det er 8 km fra nærmeste vinteråpen bilvei.

Det er pekt på muligheten for negativ virkning for villrein. Her er kanskje faren for hyppigere menneskelig tilstedeværelse nær leveområdet til villreinen den største bekymringen.

Denne delen av Hardangervidda er et vinterbeiteområde for rein. Inntaksområdet ligger lavt i terrenget, og er på vinterstid godt dekket med snø. Tiltaket reduserer ikke villreinens beiteområde. Det er vanskelig å se for seg hvordan reinen skal bli påvirket av tiltaket i drift.

De siste årene har det blitt gjort mye anleggsarbeid på Stegaros, Synken, Kalhovde, Grotte og på veien i disse områdene. Slik anleggsdrift vil fortsette i årene fremover. Dette er lenger inn i villreinområdet enn Ramsåe som er i utkanten. Anleggsdrift i dalsiden ut mot Breisetdalen vil i liten grad berøre villreinens leveområde. Det at tiltaket ligger i dalsiden, gjør at reinen må nærme for å høre, se eller lukte aktiviteten.

Tilleggsopplysning som ikke er nevnt i søknad eller høringsuttalelser:

Etter at søknaden ble skrevet, har prosjektet «Vidda vinn» begynt å legge til rette for besøk i Rikulfshola. Dette er 1,3 km fra Ramsåe. Det er ikke mulig å se Ramsåe eller tiltaksområdet fra området som blir tilrettelagt.

2. Forslag fra tiltakshaver om endringer i søknaden for å imøtekomme høringsuttalelsene for Ramsåe.

Inntak. 2.2.4 i søknaden.

I henhold til søknaden er det vurdert en ca 20 m bred 4 m høy fyllingsdam.

Tiltakshaver har nå vurdert inngrepet rundt inntaket på nytt og ser mulighet for å senke høyden til ca 2 - 2,5 meter, ved kote 1065. Dette vil gjøre at inntaket vil bli mindre synlig for allmenheten og inngrepet vil bli mindre enn opprinnelig planlagt med tanke på

naturlandskapet. Neddemt areal vil bli betydelig redusert i forhold til opprinnelig planlagt. Det foreslås også å bygge en betongdam som plastres med stedlig stein for at dammen skal bli mindre synlig i landskapsbildet.

Bilde 1. Skisse av inntaksområde med inntegnet terskel kote 1065.

Vannvei. 2.2.5 i søknaden.

Vedlegg 3, kartfigur 1, i konsesjonssøknaden viser at det opprinnelig er planlagt en rørgatetrase langs elvestrekningen fra kraftstasjonen og til inntaket. Øvre del av prosjektområdet befinner seg over tregrensen på snaufjellet. Søknaden beskriver at det her må sprenges fjellgrøft. I øvre del av området på snaufjellet, var planlagt rørgatetrase lagt i en dal ned mot elvestrekningen, hvor det antas at det er en morenerygg.

Tiltakshaver har vurdert dette inngrepet og foreslår å flytte øvre del av rørtraseen vekk fra dette området i elvedalen og legge rørtraseen rett opp fra tregrensen. Når en anleggsmessig går rett opp vil en kunne redusere inngrepets bredde betraktelig og innsynet fra Kalhovdveien nede i dalen over naturinngrepet vil bli redusert. I den endrede traseen er det mindre fjell i dagen. Dette vil gjøre revegetering enklere i lengere strekning av traseen. Det er behov for sprenging av grøft, omfanget avhenger av dybden på løsmassene. Ved å flytte traseen opptil

Veibygging. 2.2.8 i søknaden.

I søknaden er det søkt om å bygge vei opp til inntaket fra kraftstasjonen hvor grunneierne har signalisert at de ønsket å kunne kjøre traktor opp til inntaket, og at veien ønskes opprettholdt til veiklasse 8 som en permanent vei etter anleggsarbeidet er over.

Nye vurderinger er blitt utført av tiltakshaver, og når en nå foreslår å endre rørgatetraseen er det mulig å bruke rørgatetraseen som en kjøresterk trase, i stedet for å bygge en permanent veg. Tiltakshaver foreslår derfor en endring i opprinnelig søknaden for å bruke rørgatetraseen som en kjøresterk trase beregnet til bruk for ATV/Beltegående kjøretøy. Hele inngrepssonen av rørgatetraseen vil kunne reduseres til maks 20 meter bredde. Ferdig arrondert kjøresterk trase vil ha en bredde på ca 2-3 meter uten fast grusdekke. Traseen vil dermed få vegetasjon/gro igjen og bli lite synlig i terrenget. Hvis behov for transport av tungt utstyr til inntaket etter idriftsettelse, regnes det med å bruke helikopter. Til lettere transport vil det brukes ATV/Snøscooter under drift av anlegget.

Massetak og deponi. 2.2.9 i søknaden.

Opprinnelig søknad inneholder også planer for å benytte både deponi av overskuddsmasser i anleggsperioden og et permanent deponi etter anleggets slutt.

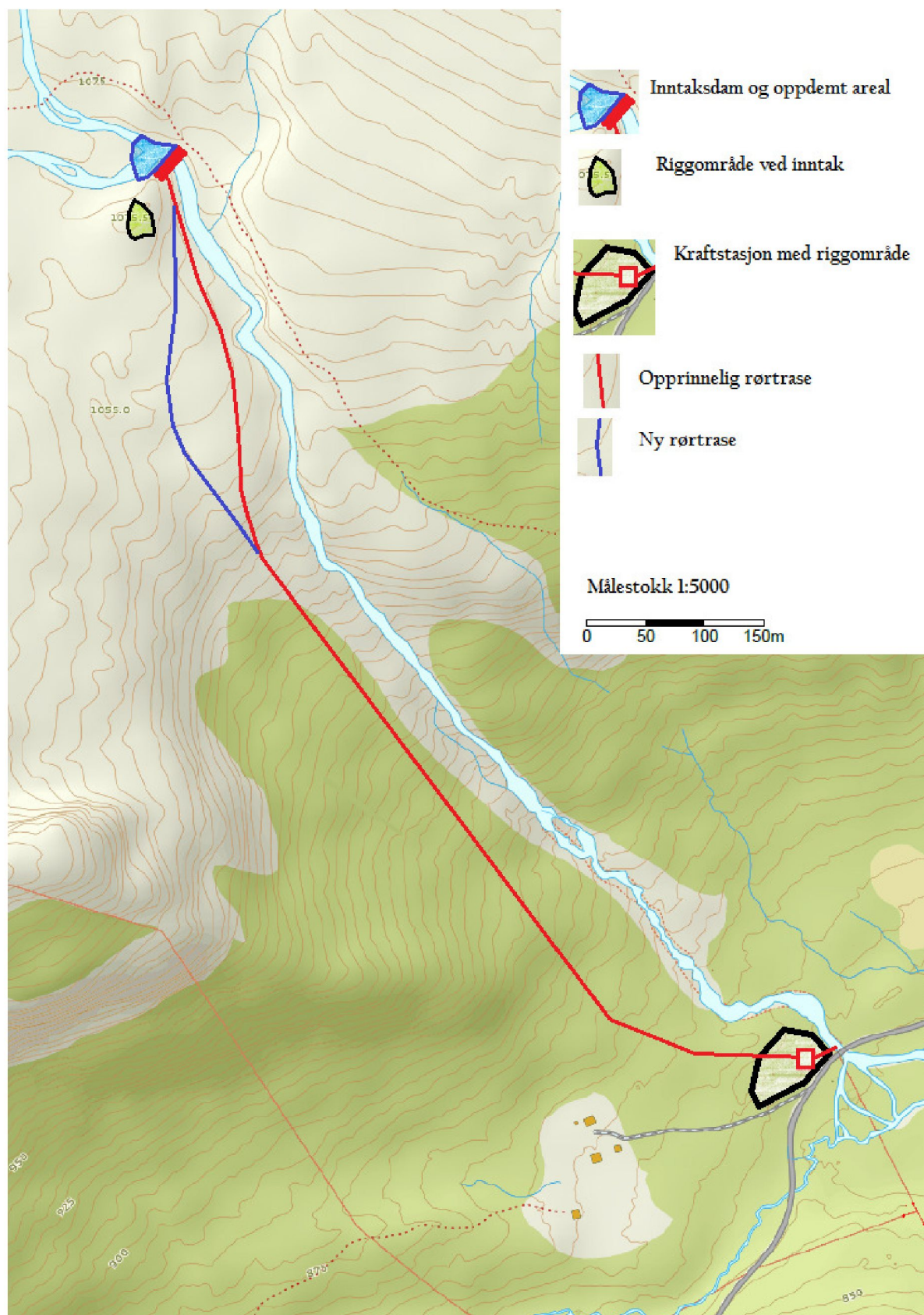
Nye vurderinger er blitt gjort av tiltakshaver og med de foreslåtte endringer ser en ikke behov for å nytte deponi. Det planlegges nå å gjennomføre prosjektet med massebalanse, uten permanent deponi.

Arealbruk og eiendomsforhold. 2.5 i søknaden.

I opprinnelig søknad var arealbehovet for deponi beregnet til ca 4 da for overskuddsmasser. For veien opp til inntaket var permanent behov beregnet til 5 da

Tiltakshaver kan opplyse at inngrepsbehovet etter de planlagte endringene vil reduseres med ca 10 da.

Endret detaljkart. Vedlegg 3 i søknad.

Utalelse fra biolog vedrørende endret trase, og bedre kartfesting av naturtypelokalitet
Vedlegg 10 i søknad. Trase er planlagt utenfor avgrenset lokalitet.

Vår dato.: 24.08.2013

Vår ref.: Anne Nyland

Deres dato: 22.08.2013

Deres ref.: Gjermund O. Bakke

Notat- påvirkning på biologisk mangfold, Ramsåe Kraftverk

Til: Gjermund O. Bakke, Ramsåe Kraftverk
Fra: Anne Nyland, Faun Naturforvaltning AS

Endring av rørtrase

Ut fra kart, flyfoto og bilder fra befaring 21.08.2009 virker endring av trasé tilsvarende tilsendt kart fornuftig. Traseen vil antagelig bli mindre synlig i terrenget/landskapet, og forhåpentlig unngå sprenging i større grad. Hva som berøres av vegetasjonstyper vil endres noe men øvre del av influensområdet består i følge mine notater av vanlig forekommende arter og ingen spesielt kravstore eller sjeldne arter, eller områder med godt potensial for slike arter, og det ble ikke laget naturtypelokaliteter i området. Vegetasjonsmessig er verdien i området liten. Verdien er allikevel satt til middels, dette fordi øvre del av influensområdet er vinterbeite for villrein med vektning 4-5 (DN håndbok 11). Hva gjelder villreinen vil påvirkningen bli tilsvarende som ved opprinnelig plan. Hva gjelder landskap så er det ofte en fordel å få rørtraseen vekk fra elvestrengen siden arealet nær elva ofte er mer synlig fra avstand pga manglende vegetasjon.

Verdisettingen av vegetasjonen vil være lik som opprinnelig plan. Omfanget av inngrepet oppfattes som tilsvarende eller noe mindre enn opprinnelig plan (middels negativt), og konsekvensen av inngrepet forblir lik- **middels negativ konsekvens (- -)**. Omfanget er satt såpass høyt som middels grunnet den høye verdien villreinområdet er gitt (svært viktig), og fordi vegetasjonen bruker lenger tid på å hente seg inn igjen/gro igjen i høyfjellet enn i lavlandet.

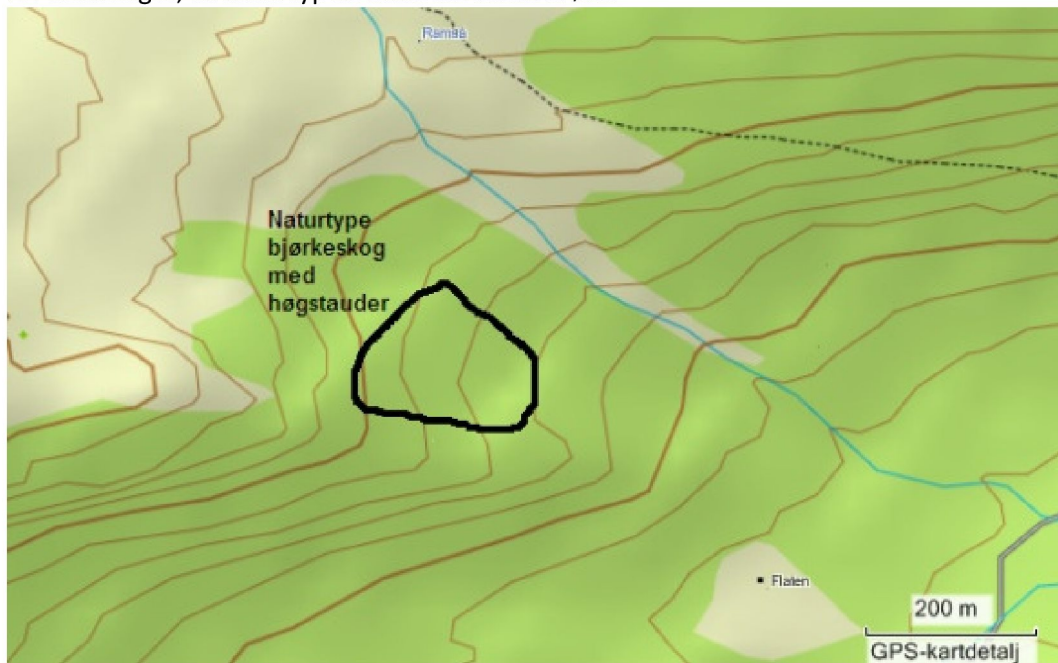

Figur 1: tilsendt kart over endring av trasé.

Kartfesting av naturtypelokalitet – bjørkeskog med høgstauder

Basert på tidligere avgrensing (i rapport fra 2009), flyfoto og notater gis det et forsøk på å avgrense naturtypelokaliteten mer eksakt. En høgstaudebjørkeskog kan være vanskelig å sette en eksakt avgrensing på, da tre- og buskvegetasjonen kan være det samme over et større areal, mens det er feltvegetasjonen (her bestående av høgstauder og lågurter), og det faktum at skogen ligger såpass høyt over havet som gir den naturtypeverdi. En tilsvarende bjørkeskog av lite areal og med vanlig forekommende arter ville ved 300 m over havet ikke fått naturtypeverdi i Sør-Norge.

Naturtypen bjørkeskog med høgstauder ble avgrenset i nord mot et fuktig bekkesig, som nok tilsvarer med dalsøkket man ønsker å plassere rørgata i. Koordinaten på nordøstre hjørnet av figuren (hentet fra kart, ikke GPS) er 32 V 472762 6660310 og koordinaten på nordvestre hjørne er 32 V 472690 6660392. Dalsøkket/bekkesiget synes ikke på kartet, og koordinatene kan derfor være unøyaktig og figuren noe unøyaktig tegnet inn. Avgrensing ble satt til bekkesiget fordi terrenget ga en naturlig avslutning. Faktisk forekomst av naturtypen kan avvike med noen meter/være ujevn. Men la oss si at naturtypen faktisk går til bekkesiget og slutter der. Og rørgata legges i bekkesiget. Om man regner en 10 m bred rørtrase, med 5 m på hver side av bekkesiget, så vil $5 \times 100 \text{ m} = 500 \text{ m}^2$ av den 5 daa store figuren bli berørt. Dette er et bortfall av naturtypen (verdi B) på ca 10%, og med unøyaktig plassering tatt med i regnestykket, antagelig et sted mellom 4 og 7 %. Om rørgata kan flyttes til nord for bekkesiget, vil naturtypelokaliteten forbli urørt.

Figur 2: Kartet med naturtypen inntegnet er hentet fra rapporten (2009/2011)

3. Kommentar til Tinn kommunes uttalelse:

Tinn kommunes strategiplan for landbruk og naturforvaltning er positiv til småkraftutbygging. Kommunestyret gikk enstemmig inn for at det gis konsesjon for utbygging av Ramsåe.

Viser til kommunes uttalelse side 19, vedrørende Ramsåe.

Hvis man ser bort fra reguleringen av Mår, bilveien og en ny elkraftlinje gjennom dalen, kan man kanskje si at Breisetdalen er lite påvirket i nyere tid. Bildet i figur 2.2 viser at man kan se deler av Øvsetbrekka fra et punkt i rørtraseen. Det betyr ikke at man kan se så mye av rørgatetraseen fra veien. Her er noen bilder tatt fra vegstrekningen som synes på figur 2.2 i søknaden:

Bilde 3. Øverste bilde fra bilvei mot tiltaksområdet.

Bilde 4. Nestøverste bilde fra bilvei mot tiltaksområdet.

Bilde 5. Bilde fra bilvei mot tiltaksområdet.

Bilde 6. Bilde fra bilvei mot tiltaksområdet.

Bilde 7. Bilde fra nedre del av Øvsetbrekka mot tiltaksområdet.

Det vises til kommunes vilkår for Ramsåe på side 5. om brøyting av vei, tilpassing av inngrepet i forhold til natur og kulturlandskapet, og bruk av masse samt deponi. Samt under avsnittet «Vurderinger» side 20 nevnes brøyting av vei som negativt for villrein.

Tiltakshaver har ingen planer om å brøyte veg for å drifte kraftverk i Ramsåe.

Tiltakshaver legger om rørtraseen rett over tregrensa, for at traseen skal bli mindre synlig fra dalen. Tiltakshaver vil redusere vegstandarden til en ATV-vei oppå rørtraseen. Tiltakshaver endrer inntaksdammen til en lavere dam i betong, med plastret nedstrøms side. Se kapittel 2 vedrørende endringer til søknaden.

Tiltakshaver endrer planen for rørtrasen og veg slik at det oppnås massebalanse i traseen. Permanent deponi vil dermed unngås.

4. Kommentar til uttalelse fra Aust-Telemark vassområde:

Viser til innramma tekst side 1.

Tiltakshaver ser ikke at økt minstevannføring er godt begrunnet i høringsuttalelsen. Man kan anta at de mener at den økologiske sammensetningen i elvestrengen kan få en annen sammensetning. Den biologiske rapporten peker også på at ørret, bunndyr og vanntilknyttede organismer kan bli skadelidende. Slik tiltakshaver forstår vannforskriften, er ikke en reduksjon av antall i populasjoner/forekomster grunnlag for å klassifisere dårligere enn god tilstand. Det er sammensetning og utbredelse i økologien de fokuserer på.

Det er søkt om en minstevannføring på 73 l/s. Dette er 8,4 % av middelvannføringen. Den berørte elvestrekningen faller gjennomsnittlig med 23 cm pr meter. Elva renner noe flatere et kort stykke i topp og bunn av tiltaket. I største delen av lengden renner vannet over blankskurt fjell. Dette betyr at vannet har høy hastighet, og det er lite dyr og organismer i denne strekningen. Det kommer også inn en bekk ca 50 m nedstrøms inntaket. Denne vil gi et bidrag til minstevannføringen på nesten hele den berørte strekningen, i tillegg til minstevannslippet fra inntaket. Det ser ut til at det tykke morenelaget øst for inntaket har en forholdsvis jevn drenering av grunnvann ut i bekken. Der bilveien krysser Ramsåe, har restfeltet nedstrøms inntaket tilført Ramsåe en middelvannføring på 19 l/s, i tillegg til minstevannføringen.

Hvorvidt man definerer Ramsåe eller den berørte strekningen som en vannforekomst, kan ha betydning for hvordan man vurderer tilstanden til forekomsten. Det er ingen klare regler i forskriften om hvordan man definerer en vannforekomst. Ramsåe renner fra Rosjø til Mår, en strekning på ca 6 km. Det er ca 1 km fra tiltaket til Ramsåes samløp med Mår. Ved vurdering av endring av tilstand kan det være naturlig å se på hele Ramsåe, ikke bare den berørte strekningen. Det er vår oppfatning at det omsøkte tiltaket ikke gir dårligere tilstand en god, selv om man ser isolert på den berørte strekningen.

5. Kommentar til uttalelse fra Fylkesmannen i Telemark:

Viser til side 1 siste avsnitt, om Norges forpliktelse for å ta vare på biologisk mangfold.

Tiltaket har en viktig naturtype i influensområdet. Traseen vil bli lagt utenom denne naturtypen. Når det gjelder forhold til vannforskriften vises det til kommentar til Aust-Telemark vassområdes uttalelse. Når det gjelder landskapspåvirkning vises det til kommentar til Tinn kommunes uttalelse. Vedrørende villrein vises det til generell del av dette skriv.

6. Kommentar til uttalelse fra Telemark fylkeskommune:

Hensyn til automatisk fredete kulturminner:

Det er observert groper som antas å være kullgroper med automatisk fredning. Det er observert noen i tiltaksområdet og mange i nærområdet. Det synes vanskelig å unngå samtlige groper. Mengden groper i nærområdet ser ut til å være stor, slik at tapet av enkelte groper ikke forringer bevaring av et mer samlet kulturminne i vesentlig grad. Hvis det er umulig å unngå berøring, vil det bli søkt om dispensasjon for å berøre disse. Dette er det naturlig å komme tilbake til i forbindelse med detaljplanlegging, etter arkeologisk undersøkelse.

Vedrørende nærhet til verdensarv:

Tiltaket ligger ca. 40 km veistrekning unna Rjukan. Tiltakshaver anser påvirkning i forhold til søknad om verdensarvstatus som ikke relevant.

Vedrørende nærhet til Tinnsjøen

Tinnsjøen ligger ca. 25 km nedstrøms tiltaket. Tiltakets påvirkning av opplevelsen av Tinnsjøen synes ikke relevant.

Revegetering nevnt øverst på side 3:

Det vises til endring av rørtrase/vei omtalt i kapitel 2. Tiltakshaver ser behov for revegetering i øvre deler av inngrepet, ved å ta vare på stedegen torv/topplag.

Vedrørende minstevannføring:

Tiltakshaver oppfatter at begrunnelsen for å vurdere endret minstevannføring, er relatert til vannforskriften. Det vises til kommentar til Aust Telemark vassområdes uttalelse.

Vedrørende opplevelsesaspekt/attraksjonsverdi vises det til kommentar til Tinn kommunes uttalelse, og generell kommentar.

7. Kommentar til uttalelse fra Forum for Natur og friluftsliv - Telemark:

Forum for Natur og Friluftsliv i Telemark påpeker at sumvirkningene av alle planlagte inngrep vil trolig kunne bli svært omfattende. Og at tiltakene hver for seg vil virke negativt på naturmangfold og friluftsliv.

Det vises til endringer av rørtrase, vei og inntak. Tiltakshaver vurderer at inngrepene som planlegges i forbindelse med utbyggingen av Ramsåe nå er svært redusert. At en skal planlegge energisparing er ikke i tråd med myndighetenes langsiktige planer. Derimot vil utbygging av Ramsåe Kraftverk oppfylle planene til satsning på fornybar energi.

8. Kommentar til uttalelse fra Andraes Spak:

Det blir påpekt at de omsøkte tiltakene i Tinn ikke er forenelig med Tinn kommunes ambisjoner for turisme. Det er så fall i mot Tinn kommunes strategiplan for landbruk og naturforvaltning, som er positiv til småkraftutbygning. Tinn kommunes høringsuttalelse er også positiv til utbygging av Ramsåe. Det vises til det som er skrevet om bruk av området i generell del og i søknaden. Endringene i rørtrase, vei og inntak vil redusere inngrepene i forbindelse med en utbygging. Tiltakshaver mener at en utbygning ikke vil redusere Tinn kommune som turistkommune.

Gauset 25.8.2013

Sign.

Gjermund Bakke

Sign.

Stein Olav Haakanes